การปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
และ
กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุน
ทางการเงินแก่การก่อการร้าย

สมพงษ์ ทองสถิตย์

ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7

การฟอกเงิน คือ...

การนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย มาเปลี่ยนสภาพให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างถูกต้อง หรือเรียกได้ว่ากระบวนการทำ “เงินสกปรก” ให้เปลี่ยนสภาพเป็น “เงินสะอาด” หรือ

การเปลี่ยนสภาพเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย

ให้ดูเสมือนว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

ความผิดมูลฐาน

- **ความหมาย** : ความผิดอาญาที่เป็นมูลเหตุ เป็นที่มา หรือเป็นฐานก่อให้เกิดหรือให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากการกระทำ หรือเป็นความผิดหลักที่นำเอากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไปใช้บังคับกับเงินหรือทรัพย์สิน
- **ให้หมายความรวมถึง :** การกระทำความผิดอาญานอกราชอาณาจักร ซึ่งหากกระทำความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักรจะเป็นความผิดมูลฐานด้วย

เรื่องที่ต้องกำกับและตรวจสอบ

- การรายงานธุรกรรม
- การจัดให้ลูกค้าแสดงตน
- การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า
- การเก็บรักษาข้อมูล

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม

- สถาบันการเงิน (บทนิยามในมาตรา 3)***
- สำนักงานที่ดิน (มาตรา 15)
- ผู้ประกอบอาชีพ 10 ประเภท (มาตรา 16)

*** “**สหกรณ์** ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ เฉพาะสหกรณ์ที่มีทุนดำเนินการ ซึ่งมี**มูลค่าหุ้นรวมตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป** และมีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการรับฝากเงิน ให้กู้ ให้สินเชื่อ รับจำนองหรือรับจำนำทรัพย์สิน หรือจัดให้ได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สินต่าง ๆ โดยวิธีใด ๆ”

การรายงานธุรกรรม

ธุรกรรม หมายความว่า “กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรมสัญญา หรือการดำเนินการใดๆ กับผู้อื่นทางการเงิน ทางธุรกิจ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน”

สรุป การรายงานการทำธุรกรรมของสถาบันการเงิน

ประเภทธุรกรรม	วงเงินที่กำหนดให้รายงาน
ธุรกรรมที่ใช้เงินสด	ตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป
ธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน	ตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป
ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย	ไม่จำกัดจำนวนเงิน

ระยะเวลาในการรายงานการทำธุรกรรมของสถาบันการเงิน

- **การรายงานการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด และธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์**

แบบรายงานที่ทำขึ้นในระหว่าง วันที่ 1 ถึง วันที่ 15	**ให้รายงานภายใน 7 วัน นับแต่วันถัดจากวันที่ 15 ของเดือนที่มีการทำธุรกรรมนั้น**
แบบรายงานที่ทำขึ้นในระหว่าง วันที่ 16 ถึงวันสิ้นเดือน	**ให้รายงานภายใน 7 วัน นับแต่วันถัดจากวันสิ้นเดือนของเดือนที่มีการทำธุรกรรมนั้น**

- **การรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย** ให้รายงานภายใน 7 วัน นับแต่วันที่มีเหตุอันควรสงสัย

วิธีการรายงานธุรกรรม

- การส่งแบบรายงาน

- ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงาน ปปง.
  - ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ
  - ส่งเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

- ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าธุรกรรมใดที่ได้กระทำไปแล้วโดยมิได้มีการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย เป็นธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงาน ให้สถาบันการเงินรายงานโดยไม่ชักช้า

- การรายงานโดยสุจริต หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดผู้รายงานไม่ต้องรับผิด

การจัดให้ลูกค้าแสดงตน

1. กฎกระทรวงกำหนดธุรกรรมที่สถาบันการเงิน และผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตน พ.ศ.2554
2. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วิธีการแสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม	ประเภทลูกค้า	วงเงินการแสดงตน
สถาบันการเงิน	ลูกค้า	แสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม
	ลูกค้าจร	แสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม เมื่อ - การทำธุรกรรมที่มีมูลค่าตั้งแต่ 700,000 บาทขึ้นไป - ธุรกรรมที่เป็นการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ การโอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป

การจัดให้ลูกค้าแสดงตน

- ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้ลูกค้าแสดงตนได้ก่อนการทำธุรกรรม เนื่องจากลูกค้าไม่ได้ทำธุรกรรมต่อหน้า **ต้องให้ลูกค้าแสดงตนให้แล้วเสร็จโดยเร็วภายหลังจากการทำธุรกรรมนั้น**
- สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องกำหนดมาตรการและควบคุมดูแลอย่างเคร่งครัด เพื่อมิให้มีการปฏิบัติอันเป็นอุปสรรคในการแสดงตนของคนพิการ หรือ ทุพพลภาพ
- **การตรวจสอบข้อมูลการแสดงตน** กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการกำหนดมาตรการการพิสูจน์ทราบเพื่อตรวจสอบ **ความถูกต้อง** และ **ความจริง** ของข้อมูลและหลักฐานประกอบการแสดงตน
- **การเก็บรักษาข้อมูลการแสดงตน** ผู้ประกอบอาชีพต้องเก็บรักษาข้อมูลการแสดงตนของลูกค้าไว้อย่างน้อย **5 ปี** นับแต่วันที่ยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า

การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Customer Due Diligence)

หมายถึง กระบวนการที่กำหนดขึ้นเพื่อประเมินและบริหารความเสี่ยงก่อนอนุมัติรับลูกค้าและติดตามความเคลื่อนไหวทางการเงินจากการทำธุรกรรมของลูกค้า ว่ามีพฤติการณ์ผิดปกติ/มีเหตุอันควรสงสัยหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพบางประเภทถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงิน/สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

นอกจากนี้ กระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ายังช่วยให้การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

1. การกำหนดนโยบายภายในองค์กรเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

นโยบายหลัก	นโยบายรอง
นโยบายภายในองค์กรเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย	1.นโยบาย (รอง) หรือสาระสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรับลูกค้า 2.นโยบาย (รอง) หรือมาตรการที่วางหลักเกณฑ์เพื่อบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย 3.นโยบาย (รอง) หรือแผนงานที่ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายในเรื่องการจัดจ้างและการฝึกอบรมพนักงาน 4.นโยบาย (รอง) เรื่อง การตรวจสอบภายในเกี่ยวกับระบบปฏิบัติการ 5.นโยบาย (รอง) หรือแผนงานในเรื่องการพัฒนาและปรับปรุงนโยบาย

ขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

2. **การจัดให้ลูกค้าแสดงตน (Know Your Customer : KYC และพิสูจน์ทราบตัวตนของลูกค้า (Customer Verification)**
   - ขอข้อมูลและหลักฐานประกอบการแสดงตนตามที่กฎหมายกำหนดไว้
   - ตรวจสอบความถูกต้องและแท้จริงของข้อมูลและหลักฐานประกอบการแสดงตนดังกล่าว

ขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

3. การอนุมัติรับลูกค้า (เป็นขั้นตอนที่ต้องดำเนินการทันทีหลังจากที่ได้จัดให้ลูกค้าแสดงตนแล้ว)

3.1 การประเมินความต้องการข้อมูลเบื้องต้นเพื่อระบุตัวตนลูกค้า (หากไม่เพียงพอ ต้องขอข้อมูลเพิ่มเติม

3.2 **การตรวจสอบรายชื่อ**

- บุคคลที่ถูกกำหนด
- บุคคลที่สำนักงานแจ้งว่าเป็นรายชื่อที่ต้องกำหนดให้เป็นลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงซึ่งควรได้รับการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด

3.3 **การระบุผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง**

- เป็นบุคคลธรรมดาที่มีตัวตนอยู่จริงตามกฎหมาย
- มีความเกี่ยวข้องกับลูกค้า

ขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

4. การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

การบริหารความเสี่ยงภายในองค์กร	การบริหารความเสี่ยงของลูกค้า
• ผลิตภัณฑ์/บริการ • ช่องทางบริการ	• ปัจจัยเรื่องบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง • ปัจจัยเรื่องอาชีพที่มีความเสี่ยง • ปัจจัยเรื่องพื้นที่และประเทศที่มีความเสี่ยง • ปัจจัยเรื่องวัตถุประสงค์การทำธุรกรรม • ปัจจัยอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมของลูกค้า เป็นต้น

ขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

5. การตรวจสอบ/ตรวจทานความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรมของลูกค้า : **เป็นขั้นตอนที่ทำให้ทราบว่า**

- รูปแบบการทำธุรกรรมของลูกค้ามีความผิดปกติหรือไม่
- ข้อมูลของลูกค้าที่มีอยู่เป็นปัจจุบันหรือไม่
- มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าในการทำธุรกรรมที่สูงขึ้นผิดปกติหรือไม่
- ควรมีการปรับระดับความเสี่ยงของลูกค้าหรือไม่
- การทำธุรกรรมของลูกค้ามีวัตถุประสงค์แอบแฝงหรือไม่
- ควรมีการดำเนินความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้าต่อไปหรือไม่

ขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

5. การตรวจสอบ/ตรวจทานความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรมของลูกค้า : **เป็นขั้นตอนที่ทำให้ทราบว่า**

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่รายงาน ไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าได้ ให้ผู้มีหน้าที่รายงานต้อง **รายงานให้สำนักงาน ปปง.ทราบทันที**

สำนักงาน ปปง.จะเป็นผู้ตรวจสอบและหากพบว่ามีหลักฐานอันควรเชื่อว่าการกระทำนั้นเกี่ยวกับการฟอกเงิน สำนักงาน ปปง.มีอำนาจสั่งให้ผู้มีหน้าที่รายงานดังกล่าวระงับการทำธุรกรรมไว้ก่อนได้ไม่เกิน 10 วันทำการ

ขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

6.การเก็บรักษาข้อมูล

- เอกสารเกี่ยวกับการแสดงตน ต้องเก็บรักษาเป็นเวลา 5 ปีนับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า (ใช้กับผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ด้วย)
- เอกสารเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและบันทึกข้อเท็จจริงต้องเก็บรักษาเป็นเวลา 5 ปีนับแต่ได้มีการทำธุรกรรมหรือบันทึกข้อเท็จจริงนั้น
- เอกสารเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าต้องเก็บรักษาเป็นเวลา 10 ปีนับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า
- **<u>เว้นแต่</u>** จะได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่น

ขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

- **การเปิดเผยข้อมูลของลูกค้า (มาตรา 21/1)**

ห้าม ผู้มีหน้าที่รายงานหรือบุคคลใดเปิดเผยข้อมูล หรือ กระทำด้วยประการใด ๆ อันอาจทำให้ลูกค้าหรือบุคคลภายนอกทราบเกี่ยวกับ

- การตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า
- การรายงานหรือการส่งข้อมูลอื่นใดที่ส่งมายังสำนักงาน ปปง.

บทกำหนดโทษ

- **มาตรา 62**

  - ไม่รายงานการทำธุรกรรม (มาตรา 13, 14 และ16)
  - ไม่จัดให้ลูกค้าแสดงตนก่อนการทำธุรกรรม (มาตรา 20)
  - ไม่จัดให้ลูกค้าบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรม (มาตรา 21 วรรค หนึ่ง)
  - ไม่เก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนและบันทึกข้อเท็จจริง (มาตรา 22)
  - ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งยับยั้งการทำธุรกรรม (มาตรา 35 และ 36)
  - ไม่เก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของลูกค้าให้ครบเวลา 5 ปี (มาตรา 22/1)
  - ต้องระวางโทษปรับ**ไม่เกินหนึ่งล้านบาท** และปรับอีกไม่เกินวันละ **หนึ่งหมื่นบาท** ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

บทกำหนดโทษ

- **มาตรา 62** (ต่อ)

  - ผู้มีหน้าที่รายงาน**ไม่จัดให้บุคคลที่ผ่านการอบรม**ด้าน AML/CFT จาก**สำนักงาน ปปง.** ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำรายงาน การจัดให้ลูกค้าแสดงตน การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (มาตรา 21/3)

  - ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน **ห้าแสนบาท**

บทกำหนดโทษ

- **มาตรา 63**

  - รายงานการทำธุรกรรมอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงที่ต้องแจ้ง (มาตรา 13,14 และ 16)
  - จัดทำบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมให้ลูกค้าเอง กรณีลูกค้าปฏิเสธที่จะทำบันทึกข้อเท็จจริง อันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริงที่ต้องแจ้ง (มาตรา 21 วรรคสอง)
  - ต้องระวางโทษจำคุก **ไม่เกินสองปี** หรือปรับตั้งแต่ **ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท** หรือ **ทั้งจำทั้งปรับ**

บทกำหนดโทษ

- **มาตรา 64**

  - ไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือไม่ส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานแก่กรรมการธุรกรรม เลขาธิการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือขัดขวาง หรือไม่ให้ความสะดวกแก่กรรมการธุรกรรม เลขาธิการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะ เพื่อตรวจค้นหรือหาพยานหลักฐาน (มาตรา 38 (1) – (3))

  - ต้องระวางโทษ **จำคุกไม่เกินหนึ่งปี** หรือ **ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท** หรือ **ทั้งจำทั้งปรับ**

บทกำหนดโทษ

- **มาตรา 66**

  - ฝ่าฝืน มาตรา 21/1 (การห้ามเปิดเผยข้อมูลของลูกค้า) หรือ

  - อาจรู้ความลับในราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นรู้ หรืออาจรู้ความลับดังกล่าว เว้นแต่เป็นการปฏิบัติการตามหน้าที่หรือตามกฎหมาย

  - ต้องระวางโทษจำคุก **ไม่เกินห้าปี** หรือ **ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท** หรือ **ทั้งจำทั้งปรับ**